

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania G. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 kwietnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 22 marca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od G. N. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., decyzją z 24 listopada 2014 r., odmówił G. N. prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w warunkach szczególnych, uznając, że nie udowodniła ona wymaganych 15 lat pracy w takich warunkach, a zatem nie spełniła niezbędnej przesłanki do przyznania jej tego świadczenia.

Sąd Okręgowy w Ł., wyrokiem z 29 maja 2015 r., oddalił odwołanie G. N. od powyższej decyzji.

Sąd przyjął za bezsporne, że G. N. (ur. 6 stycznia 1956 r.) złożyła 20 maja

2014 r. wniosek o emeryturę. Na 1 stycznia 1999 r. ubezpieczona miała 24 lata, 6 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych, przy czym żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych. Jest członkiem OFE i wniosła o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa, a 6 stycznia 2011 r. ukończyła 55 lat.

Spór w rozpoznawanej sprawie sprowadzał się do odmiennych twierdzeń stron co do charakteru zatrudnienia ubezpieczonej w Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej [...] w W. (później Spółdzielni Mleczarskiej [...] w W.), gdzie odwołująca pracuje od 1 lipca 1974 r. do chwili obecnej.

Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczona w spornych okresach, tj. od 1 maja 1977 r. do 23 lipca 1980 r.; od 13 października 1980 r. do 30 września 1984 r.; od 10 października 1985 r. do 31 stycznia 1988 r. i od 1 stycznia 1990 r. do 31 grudnia 1998 r. pracowała na stanowisku kierownika zmiany. Sąd podkreślił, że zgodnie z wyjaśnieniami ubezpieczonej, znajdującymi potwierdzenie w zakresach czynności, do jej obowiązków jako kierownika zmiany należał m.in. nadzór nad procesem produkcji, kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji oraz dozór inżynieryjno-techniczny, co jest pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. Jednak, co wynika z zakresów czynności odwołującej się, prace związane z przeprowadzaniem kontroli międzyoperacyjnych i kontroli jakości produkcji mleka spożywczego, masła, serów, mleka w proszku, galanterii mleczarskiej oraz prace związane z organizowaniem prowadzenia procesów technologicznych i dozorem inżynieryjno-technicznym nad prawidłowym przebiegiem procesów technologicznych mleka spożywczego, masła, serów, mleka w proszku i galanterii mleczarskiej były jednymi z wielu prac powierzonych odwołującej się w ramach zakresu jej obowiązków, przy czym nie wszystkie z powierzonych jej prac mogły być zakwalifikowane jako wykonywane w szczególnych warunkach. Podkreślając, że praca w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze powinna być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, Sąd pierwszej instancji uznał, że ubezpieczona nie legitymuje się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, przez co nie nabyła prawa do emerytury w wieku obniżonym. W tym zakresie ocena materiału dowodowego znajduje potwierdzenie w

dopuszczonej jako dowód opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wniosła ubezpieczona, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, mających istotny wpływ na wynik sprawy, co polegało na uchybieniu zasadom swobodnej oceny dowodów, a także naruszenie art. 278 § 1 k.p.c. przez dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy na okoliczność czy praca odwołującej się w okresach wskazanych w odwołaniu na stanowiskach kierownika zmiany i kierownika produkcji była pracą w warunkach szczególnych, podczas gdy określenie czy praca odwołującej się w okresach wskazanych w odwołaniu na stanowiskach kierownika zmiany i kierownika produkcji była pracą w warunkach szczególnych nie wymaga wiadomości specjalnych. Podniosła także zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w związku z Uchwałą nr (...) Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni Mleczarskich z dnia 27 czerwca 1983 r. Apelującą wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 22 marca 2016 r., oddalił apelację.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, Sąd Okręgowy poczynił poprawne ustalenia w zakresie stanu faktycznego oraz dokonał trafnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, czemu dał wyraz w pisemnym uzasadnieniu wyroku. Odnosząc się do przeprowadzonego dowodu z opinii biegłego z zakresu BHP, Sąd drugiej instancji stwierdził, że dowód z opinii biegłego, jak podkreśla się w orzecznictwie, podlega ocenie sądu przy zastosowaniu art. 233 § 1 k.p.c., na podstawie właściwych dla jej przedmiotu kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków (zob. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 7 listopada 2000 r., I CKN 1170/98, OSNC

2001 nr 4, poz. 64; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 15 listopada 2002 r., V CKN 1354/00, LEX nr 77046). W ocenie Sądu Apelacyjnego, dowód ten nie był zbyteczny, służył wyjaśnieniu czy praca skarżącej była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych, określonych w przepisach prawa materialnego, tj. ustawy o emeryturach i rentach oraz rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. Polemiczny charakter zarzutów sformułowanych przez apelującą w zakresie dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny zgromadzonego materiału dowodowego i dokonanych na tej podstawie ustaleń faktycznych nie mógł prowadzić, zdaniem Sądu odwoławczego, do ich wzruszenia, a tym samym również zarzuty naruszenia prawa materialnego Sąd drugiej instancji uznał za chybione.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) wniosła ubezpieczona G. N.. Zaskarżając wyrok w całości, jako podstawę kasacyjną wskazała naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 278 § 1 k.p.c. przez dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. W związku z powołaną podstawą kasacyjną wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca sformułowała istotne zagadnienie prawne, polegające na rozstrzygnięciu kwestii: czy dowód z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, na okoliczność czy praca ubezpieczonej w okresach wskazanych w odwołaniu na stanowiskach kierownika zmiany i kierownika produkcji była pracą w warunkach szczególnych, może zostać przez sąd dopuszczony jako dowód wymagający zaczerpnięcia wiedzy specjalnej, czy też sąd powinien dokonać samodzielnie na podstawie elementów stanu faktycznego oceny prawnej czy praca była świadczona w warunkach szczególnych. Skarżąca powołała się także na oczywistą zasadność skargi, odwołując się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyrokach z 8 stycznia 2009 r., I UK 201/08, LEX nr 738338 oraz z 24 września 2014 r., III UK 196/13, LEX 1540140.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o odmowę

przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej oraz zasądzenie od wnioskodawcy kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, że w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Szczególna funkcja, jaką realizuje skarga kasacyjna, wyraża się również w płaszczyźnie dopuszczalnego badania sprawy przez Sąd Najwyższy. Zgodnie z art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c., Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Tym samym, w myśl art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Ocena okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może odbiegać od wyżej zakreślonych granic kognicji Sądu Najwyższego.

Przedstawione przez skarżącą zagadnienie prawne, jak i przyczyny mające czynić składaną skargę oczywiście uzasadnioną, sprowadzają się do tożsamej kwestii przeprowadzenia przez Sąd pierwszej instancji dowodu z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Chodzi zatem o czynności dowodowe

podjęte przed Sądem pierwszej instancji, a nie przed Sądem odwoławczym. Już tylko to sprawia, że skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, ponieważ postępowanie kasacyjne nie służy weryfikacji lub eliminacji ewentualnych błędów proceduralnych sądu pierwszej instancji.

Podkreślić należy przy tym, że powołane przez skarżącą okoliczności, mające przemawiać za rozpoznaniem skargi, wzajemnie się wykluczają, gdyż oczywista zasadność skargi, wynikająca z oczywistego naruszenia przepisów prawa niebudzących wątpliwości interpretacyjnych, wyklucza zakwalifikowanie kwestii stosowania tego samego przepisu w tym samym kontekście interpretacyjnym jako istotnego zagadnienia prawnego.

Sformułowanie „istotnego zagadnienia prawnego” jako przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania powinno: 1) przybrać formę zapytania (wypowiedzi pytającej), 2) być sformułowane na podstawie okoliczności mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, 3) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny, aby umożliwiło sądowi kasacyjnemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi w kwestii jurydycznej, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu, 4) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą oraz 5) dotyczyć problemu, który rzeczywiście (a nie pozornie) budzi istotne (poważne) wątpliwości prawne. Wszystkie wymienione warunki powinny zostać spełnione łącznie.

Przed rozważeniem czy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne należy w pierwszej kolejności przypomnieć, że ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze), nie wymaga wiadomości specjalnych uzasadniających prowadzenie dowodu z opinii biegłego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2009 r., I UK 201/08, LEX nr 738338). Powyższy pogląd jednak ewoluuje w orzecznictwie dotyczącym oceny prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. W wyroku z 2 lipca 2015 r., III UK 206/14, LEX nr 1755912, Sąd Najwyższy przyjął, że opinia biegłego może być pomocna w

sprawie o emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach co do ustalenia szkodliwości warunków pracy. W wyroku Sądu Najwyższego z 7 lutego 2017 r., II UK 686/15, LEX nr 2255423, wydanym w analogicznym przedmiocie sprawy (prawa do emerytury w wieku obniżonym), przypomniano, że stwierdzenia biegłego nie mogą zastępować (wyręczać) dyskrecjonalnej władzy sędziego. Zadaniem biegłego nie jest ocena zgromadzonego dotychczas w sprawie materiału dowodowego, gdyż jest to prerogatywa organu rozpoznającego spór. Obowiązkiem biegłego jest wyjaśnienie sądowi tego fragmentu materiału dowodowego, który nie daje się ocenić za pomocą dyrektyw z art. 233 § 1 k.p.c. (zasady logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego), lecz wymaga wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.). Natomiast w wyroku z 29 czerwca 2011 r., III UK 3/11, LEX nr 966816, Sąd Najwyższy przyjął, że jeżeli biegły, z przekroczeniem granic swoich kompetencji, obok wypowiedzi w kwestiach wymagających wiadomości specjalnych zamieści w opinii także sugestie co do sposobu rozstrzygnięcia kwestii prawnych, sąd powinien je pominąć. Nie dyskwalifikuje to jednak całości opinii biegłego. Opinia biegłego podlega, tak jak inne dowody, ocenie według art. 233 § 1 k.p.c.

W świetle powyższych orzeczeń Sądu Najwyższego należy przyjąć, że przedstawione zagadnienie prawne nie jest zagadnieniem istotnym – nowym, nierozstrzygniętym przez Sąd Najwyższy. Wykładnia i sposób zastosowania art. 278 § 1 k.p.c. były wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego.

Do oceny pozostaje więc kwestia czy skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna w związku z zarzucanym przez skarżącą naruszeniem art. 278 § 1 k.p.c. Mimo że na etapie tzw. przedsądu nie ocenia się podstaw kasacyjnych skargi, a tylko wskazaną we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przesłankę przedsądu, to jednak występuje tu zależność, gdyż przesłanka przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. w przedmiotowej sprawie jest silnie związana z podstawą kasacyjną. W przypadku oparcia skargi kasacyjnej na naruszeniu przepisów postępowania zarzucone uchybienie musi mieć istotny wpływ na wynik sprawy. W przeciwieństwie do wypadków nieważności postępowania, naruszenie innych istotnych przepisów postępowania tylko wtedy może być skuteczną podstawą skargi kasacyjnej, kiedy skarżący wykaże, że konkretne uchybienie lub uchybienia

mogły mieć stanowczy, decydujący wpływ na wynik sprawy. W ten sposób, oprócz wymagania istotności przepisów w sensie obiektywnym, występuje dodatkowe wymaganie istnienia ścisłego związku przyczynowego między uchybieniem a orzeczeniem jako wynikiem rozpoznania sprawy.

Dowód z opinii biegłego został dopuszczony przez Sąd pierwszej instancji. Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd nie sprowadzały się jedynie do oceny tego dowodu. Przeprowadzono także dowody z dokumentów, które miały charakter dominujący. Całość zgromadzonego materiału dowodowego została oceniona w świetle dyrektyw z art. 233 § 1 k.p.c. Konkluzja opinii biegłego, niezależnie od swojej prawidłowości czy wadliwości, nie miała istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, czemu dał wyraz Sąd pierwszej instancji, czyniąc o niej jedynie wzmiankę w końcowej części sporządzonego uzasadnienia. Tak też odniósł się do opinii biegłego Sąd Apelacyjny, nie dostrzegając uchybień w zakresie oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd Okręgowy. W świetle powyższego należało przyjąć, że złożona skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona. Oczywiście zasadność musiałaby być widoczna na pierwszy rzut oka, nawet przy pobieżnej analizie prawnej. Tego skarżącej nie udało się wykazać.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach sądowych rozstrzygnięto zgodnie z art. 98 k.p.c.